

Dr Przemysław Szczygieł:
Uczący potencjał buntu jako kwestia andragogiczna.
Od analizy biografii do opisu zjawiska

W dniu 5 marca 2021 roku na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej mgr. Przemysława Szczygła na temat *Uczący potencjał buntu jako kwestia andragogiczna. Od analizy biografii do opisu zjawiska*. Promotorem rozprawy była dr hab. Alicja Jurgiel-Aleksander, prof. UG, promotorem pomocniczym był zaś dr Piotr Zamojski (UG). Na recenzentów Rada Naukowa Instytutu Pedagogiki w UG powołała dr hab. Sylwię Słowińską, prof. Uniwersytetu Zielonogórskiego oraz dr hab. Hannę Solarczyk-Szwec, prof. Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Przewodniczącą Komisji Doktorskiej była dr hab. Małgorzata Lewartowska-Zychowicz, prof. UG.

Przemysław Szczygieł jest absolwentem Uniwersytetu Gdańskiego, na którym ukończył również studia doktoranckie. W okresie od 2012 roku opublikował on 16 artykułów w polskich oraz zagranicznych czasopismach naukowych, a także uczestniczył w wielu krajowych i międzynarodowych konferencjach, podczas których z sukcesem prezentował wyniki swoich badań. Tak duże zaangażowanie w działalność naukową nie przeszkadzało Przemysławowi Szczygłowi w aktywności społecznej oraz pracy dydaktycznej. Od 2018 roku jest on zatrudniony jako asystent na Wydziale Studiów Edukacyjnych w Ateneum – Szkole Wyższej w Gdańsku, gdzie jako doceniany przez studentów nauczyciel akademicki prowadzi szereg wykładów oraz ćwiczeń z zakresu pedagogiki ogólnej, podstaw dydaktyki oraz socjologicznych podstaw edukacji.

Celem badań autora było zrekonstruowanie sposobów uczenia się osób dorosłych w warunkach uczestnictwa w rozmaitych buntach. Dlatego w jego badaniu uczestniczyli tacy dorośli w kraju i za granicą, którzy swój udział we wszelkiego rodzaju manifestacjach traktują jako część swojej co-

dzienności, zarówno walcząc o coś, jak i przeciwko czemuś. Bycie „rebeliantem” jest tu traktowane jako rodzaj sytuacyjnego uczenia się i w tym sensie doktorant próbował pokazać sposób uzasadnienia uczestniczenia w manifestacjach indywidualnych podmiotów jako część ich doświadczenia biograficznego, doświadczenia, które w gruncie rzeczy nie jest prywatne, bo zanurzone w społecznych praktykach, kulturowych schematach i politycznych odniesieniach. W tym sensie nie jest to rozprawa, w której rekonstruowane są rozmaite biografie ludzkie dla nich samych. Chodziło o to, by pokazać, jaki edukacyjny – a właściwie uczący – potencjał drzemie w manifestacjach i buntowaniu się, kiedy ono samo traktowane jest jako sposób bycia człowieka w świecie. Podczas obrony doktorant dowodził, że najbardziej znaczącym rezultatem jego badań jest wyjście w interpretacji zebranego materiału ponad biograficzną – skoncentrowaną na faktach – opowieść badanych na rzecz opisu buntu jako zjawiska, które ma swój mechanizm i staje się znaczącym „tworzywem” dla kształtowania kompetencji obywatelskich oraz budulcem wspólnotowej tożsamości.

Atutem tej dysertacji jest nie tylko jej wartość poznawcza polegająca na opisie przez autora zjawiska socjalizacji do buntu czy kształtowania kompetencji obywatelskich, ale czytelny, zastosowany w badaniu opis praktyk badawczych. Taki opis może stworzyć badacz świadomy własnego działania, przyznający się do trudności, poszukujący rozwiązań rozmaitych zawłości, wskazujący na etyczne rozterki i podejmujący rozstrzygnięcia w oparciu na argumentach z traktatów filozofii nauki, ale także na praktykach badawczych rozmaitych autorów i własnym doświadczeniu. Konstruowanie indywidualnej praktyki badań związane jest ze stawianiem pytań o sposób poznawania, analizowania materiału, poszukiwanie tropów do interpretacji, ale przede wszystkim z odwagą pytania o sprawy w taki sposób, by dla innych stały się one równie ważne. W moim odczuciu tak się właśnie stało – Przemysław Szczygieł przekonał nas, że warto przyglądać się buntom nie tylko jako formie uczenia się, ale substancji, dzięki której ten proces się odbywa. Dzieje się tak za sprawą sięgania przez doktoranta między innymi do rodzimej andragogiki i prac Mieczysława Malewskiego, Ewy Kurantowicz czy Pawła Rudnickiego. Dzięki tym autorom udaje się opisać procesy nieformalnego uczenia się „w” i „z” codzienności w obliczu zmian w kulturze i procesów społecznych, których nie da się zaplanować ani przewidzieć, a które stanowią ważny grunt dla kształtowania tożsamości. Z kolei dzięki pracom takich autorów jak Peter Alheit czy Gert Biesta udaje mu się podjąć krytyczny głos w dyskusji na temat języka

wykorzystywanego do opisu współczesnego uczenia się jako procesu społeczno-kulturowego.

Przedłożona do oceny dysertacja mgr. Przemysława Szczygła została bardzo dobrze oceniona przez obie recenzentki. Zwróciły one uwagę na to, że poruszona przez autora tematyka edukacyjnego potencjału buntu jest oryginalna, a dodatkowo nabiera dużego znaczenia ze względu na aktualną sytuację w kraju. W recenzjach doceniony został cały projekt badawczy, sposób analizy i interpretacji materiału empirycznego oraz wykorzystana w pracy warstwa teoretyczna. Z obu recenzji wyłania się obraz mgr. Przemysława Szczygła jako dojrzałego, umiejętnie korzystającego ze swojej szerokiej wiedzy, kompetentnego i krytycznego badacza. Warto nadmienić, że podczas obrony pracy doktorskiej oprócz recenzentów, również inne obecne osoby: członkowie Komisji Doktorskiej, przewodnicząca Komisji Doktorskiej oraz dyrektor Studiów Doktoranckich z Zakresu Pedagogiki na Uniwersytecie Gdańskim, wyrażały swoje uznanie w stosunku do pracy badawczej Przemysława Szczygła. Dysertacja Przemysława Szczygła została nagrodzona wyróżnieniem, a od autora rozprawy wiemy, że trwają prace nad stworzeniem z niej monografii wartiej opublikowania.

Paweł Seroka

<https://orcid.org/0000-0003-1893-5931>

Ateneum – Szkoła Wyższa w Gdańsku